

معماری شبکه نخبگان فراملی ایران

گذار از ارتباط فردی به نهادسازی راهبردی
برای هم‌افزایی با متخصصان خارج از کشور

واقعیت رقابت جهانی

رتبه ایران در شاخص جهانی رقابت پذیری استعداد (۲۰۲۳)

۱۱۶ از ۱۳۴

تشدید رقابت جهانی برای جذب استعدادها
در مقابل عدم استفاده نظام مند از
ظرفیت های موجود.

تکلیف راهبردی

قانون برنامه هفتم پیشرفت
(بند الف ماده ۹۸)

سیاست های کلی علم و فناوری:
استفاده نظام مند از ظرفیت
علمی ایرانیان مقیم خارج

۵۴

مصاحبه عمیق با
نخبه علمی ایرانی
خارج از کشور

تحلیل انتقادی
وضعیت و تجارب
داخلی ایران

مرور ادبیات و
تجربه‌های
بین‌المللی

استخراج الگوها، موانع و ظرفیت‌های پنهان همکاری

چهره‌نگاری نخبگان فراملی (پرو فایل غالب)

جایگاه‌های آکادمیک: استادیار،
دانشیار، پژوهشگر ارشد و
مدیر میانی
ماهیت دانشگاه محور

بازه سنی غالب: ۳۵ تا ۴۸ سال
نیروی محرکه میانسال و با تجربه

تنوع رشته‌ای: مهندسی، علوم
داده و هوش مصنوعی،
پزشکی و سلامت، علوم
انسانی و سیاست‌گذاری

تمرکز جغرافیایی:
اروپا، آمریکا و کانادا
پراکندگی در پیشرفته‌ترین مراکز

طیف ارزش آفرینی: الگوهای فعلی همکاری نخبگان با ایران

مشورتی و سیاستی

سیاست‌گذاری علم و فناوری، دیپلماسی علمی، تنظیم‌گری کلان.

فناورانه و صنعتی

انتقال فناوری‌های لبه دانش، تعریف پروژه‌های تحقیق و توسعه (R&D).

آموزشی

برگزاری دوره‌های کوتاه، تدریس مدعو، راهنمایی و مشاوره علمی.

پژوهشی

مقاله مشترک، پروژه‌های تحقیقاتی، تأسیس آزمایشگاه مشترک.

کالبدشکافی موانع: فراتر از اصطکاک‌های روزمره

موانع روزمره و آشکار

تأخیر در مکاتبات، پاسخ‌گویی غیرشفاف، دشواری هماهنگی‌های اولیه، نبود مسیر مشخص برای طرح ایده.

موانع ساختاری و پنهان

فقدان سیاست پایداری نهادی، وابستگی شدید برنامه‌ها به اشخاص و مدیران، توقف برنامه‌ها پس از تغییرات مدیریتی، فقدان نهاد واسط و متولی واحد.

سه پارادوکس کلیدی در وضعیت فعلی

نخبگان تصویر یک «شبکه فراملی» با انگیزه را نشان می‌دهند که درگیر چندپارگی سیستمیک شده است.

**«مسئله اصلی، کمبود نیروی انسانی نخبه یا ضعف انگیزه آن‌ها نیست؛
بحران اصلی، فقدان معماری نهادی و ضعف در حکمرانی ارتباطات است.»**

آینه جهانی: زیرساخت سازی به جای رویکرد واکنشی

کشور	رویکرد کلیدی	مکانیزم اجرایی
اسپانیا	تثبیت نخبگان	ارائه قراردادهای چندساله و مسیر روشن تثبیت شغلی.
ترکیه	جریان دوطرفه	مدل ترکیبی حمایت از بازگشت و انتقال دانش از راه دور.
آلمان	تداوم ارتباط	حفظ و تغذیه شبکه علمی پس از پایان فلوشیپ ها و دوره های تحقیقاتی.
گواتمالا	فعال سازی شبکه	برگزاری رویدادهای سالیانه منظم برای زنده نگه داشتن شبکه دیاسپورا.

درس آموخته مشترک: شبکه سازی موفق نیازمند زیرساخت، تداوم، حمایت نهادی و مسیر شغلی پیش بینی پذیر است.

معماری جدید: از شبکه‌سازی فردی تا پلتفرم ملی تطبیق نیازها

افق پیش‌رو: تغییر پارادایم در حکمرانی نخبگان

وضعیت موجود

رویکرد واکنشی، مناسبتی، فردمحور و وابسته به تغییرات مدیریتی.

وضعیت مطلوب

رویکرد نهادمند، پایدار، تعامل‌محور و مبتنی بر سامانه‌های هوشمند تطبیق.

با این تحول ساختاری، نخبگان ایرانی خارج از کشور از یک «ظرفیت حاشیه‌ای» به «اهرم راهبردی پیشرفت علمی و فناورانه ایران» تبدیل خواهند شد.